

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום רביעי כ"ה כסלו תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות טו.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רע"ז עד סעיף ג'. | לוח יומי מקוצר: עמוד 114 סימן רע"ז.
מוסר: תחילת פרק ז' עד פרק ז' ועתה יבואר הפסוקים.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק א משנה יד עד משנה יז.

עניני דיומא - חנוכה

האם להדליק נרות חנוכה בפתיחה מצופה בשעווה זו אכן הדלקה מהודרת?

ופתילות המצופות בשעווה - דעת הגר"ש¹ אויערבך והגר"ש ואזנר שמתקיימת בהדלקת המצוה מן המובחר של הדלקה בשמן, ואינה נחשבת כהדלקה בשעווה, כיון שהשעווה נמסה מיד, וכן משום שהשמן והפתילה נחשבים כגוף אחד; וכן דעת הגר"נ קרליץ, ומטעם שפעולת ההדלקה מתייחסת לכל משך זמן הבעירה של הנר, ובהמשך תבער הפתילה בשמן; אכן, לדעת הגר"צ אבא-שאול אין זו הדלקה בשמן, אלא בשעווה, והחפץ לקיים את המצוה מן המובחר יסיר את השעווה מהנר לפני ההדלקה.

[שו"ע תרעג, א, ומשנ"ב א, ב רד; ביאורים ומוספים דרשו, 7-8]

כל סוגי השמנים, הפתילות והנרות, כשרים להדלקת נרות חנוכה, אולם מצוה מן המובחר להדליק בשמן זית, לפי שבו נעשה הנס במנורה שבבית-המקדש, ובפתילות צמר-גפן או פשתן, שהאש נאחזת בהם כראוי. והמדליק בנרות שעווה, חלב וכיוצא בהם, יעדיף את אלו שאורם צלול יותר.

ושמן זית מוקשה - דעת הגר"ש ואזנר שעל אף שהוא פסול להדלקה בבית-המקדש, ואם כן אינו דומה לשמן בו נעשה הנס - מתקיימת בו המצוה מן המובחר של הדלקה בשמן, כיון שהוא עתיד להימס והנר ידלק בשמן זית נוזלי; ולדעת הגר"נ קרליץ, על השמן להיות דומה לשמן בו נעשה הנס, אך הסתפק בעצם הענין - האם שמן מוקשה פסול להדלקה במקדש.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לפתוח חלון בחדר שבו דולקים נרות שבת?

ואם פתחו את הדלת או החלון, והנרות לא כבו, מותר להותירם פתוחים, כיון שרק רוח הבאה בשעת פתיחת הדלת והחלון בידי האדם, נחשבת כמעשה של האדם, אבל רוח הבאה לאחר מכן, אינה מיוחסת לפעולת האדם, ואם תכבה את הנרות, אין בכך כל איסור.

[שו"ע רעז, א, משנ"ב ב-ג, וביה"ל ד"ה שמא; ביאורים ומוספים דרשו, 2]

דלת הפונה לרחוב, אשר בסמוך אליה מוצבים נרות דולקים, באופן שכאשר יפתחו את הדלת קרוב לוודאי שרוח הנושבת בחוף תכבה את הנרות - אסור לפתוח את הדלת בשבת כל עוד הנרות דולקים. ובשעת הדחק, ניתן לפתוח את הדלת בשעה שאין רוח נושבת בחוף, ויש לפתחה באיטיות, כדי שלא תגרום הפתיחה עצמה לתנועת אויר חזקה שתכבה את הנרות. וכך הדין גם בחלון הפונה לרחוב, אשר הנרות מוצבים בסמוך אליו.

הדף היומי בהלכה

האם מותר לעבור בסמוך לנרות כשהדבר גורם לנענוע הלהבות?

רישא' שייגרם שינוי גם בגודל הלהבה. ומותר להניח בשבת כיסוי פח על להבות הכיריים, או להניח עליהן סיר (באופן שאין איסור 'שהייה' ו'חזרה'; ראה סימן רנג), כיון שפעולת אלו, הגם שהן גורמות לשיטוח הלהבות, אינן גורמות לשינוי גדולן.

[ביאורים ומוספים דרשו רעז, 4]

שינוי צורת הלהבה, אשר אינו משפיע כלל על גודל הלהבה, אין בו איסור 'מבעיר' או 'מכבה'. ולפיכך, מותר לפתוח דלת בשבת מול נרות דולקים - כאשר אין חשש לכביית הנרות (ראה לעיל) - אף כאשר הדבר גורם לנענוע של הלהבות ושינוי צורתן.

וכן מותר לעבור בסמוך לנרות אף כשהדבר גורם לנענוע הלהבות; אולם, אין לרוץ או לעבור בחופזה בסמוך להם, כיון שבאופן זה פעמים שזהו 'פסיק

האם מותר לפתוח דלת של מקרר בשבת?

הפעלת המנוע מחדש; יש שהתיר לפתוח אף בשעה שהמנוע אינו פועל; ויש אוסרים לפתוח אף בשעה שהמנוע אינו פועל, מחשש שיפתחו גם בשעה שהמנוע פועל. ובמקרים שבימינו ישנו בעיות רבות נוספות. ואם הנורה שבמקרר אינה מנותקת, ונדלקת עם פתיחתו - לכל הדעות אסור לפתחו.

[ביאורים ומוספים דרשו רעז, 44]

במקרר, כמו במכשירים חשמליים רבים, קיים 'רָגֶשׁ' (= תְּרַמּוֹסָט), המרגיש את מידת החום שבקרבתו, ועל פיה מפעיל את מנוע הקירור או מכבה אותו; ופתיחת דלת המקרר, גורמת לכניסת אויר חם, העשויה לגרום מידית להפעלת המנוע. ונחלקו הפוסקים בנוגע לפתיחת הדלת בשבת: יש אומרים שמותר לפתחה בשעה שהמנוע פועל, כיון שאז תגרום רק הארכה של פעולת המנוע שכבר פועל, ואילו כשהמנוע אינו פועל, עשויה להיגרם

הסיפור היומי

"בעיר הולדתי בריסק רוב המשפחות היו עניות, זרק שתי משפחות עשירות היו בכל העיר. והנה רואים אנחנו שבדורנו נתן הקב"ה שפע עושר למשפחות רבות..."

מה השיב מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל למי שהתלונן על "עודף אברכים" | מאי חנוכה, דתנו רבנן

"חשבתני", המשיך מרן הגראי"ל, "שהסיבה שהקב"ה נתן כיום שפע, זה מפני שהוא חפץ בהרבה לומדי תורה, ומשום כך נתן לכם עושר, שתוכלו לזכות במעלה הגדולה שיתרבה בעולם על ידכם שפע של לומדי תורה. אולם אם חושבים אתם לפטור עצמכם ממצווה זו בטענה שיש עודף לומדי תורה, גם הקב"ה יאמר - 'מה צריך כל כך הרבה עשירים?...'".

(ספר שלמי שמחה)

פעם נסע מרן הגאון רבי אהרן יהודה לייב שטיינמן זיע"א ללונדון לאסיפת גבירים כדי לדברבן אותם לתמוך באברכים עמלי תורה. והנה בשעת האסיפה קם אחד ושאל: "מדוע הרב מטריח עצמו לאסיפה זו, האם אין עודף אברכים?". ענה לו מרן הגראי"ל: "בעיר הולדתי בריסק, רוב המשפחות היו עניות, ומעט משפחות היה להן כדי צורכן, ורק שתי משפחות עשירות היו בכל העיר. והנה רואים אנחנו שבדורנו נתן הקב"ה שפע עושר למשפחות רבות.

פניני הפרשה

הגביה מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל את קולו ושאל: "וכי אתה דואג להקב"ה? וכי הקב"ה צריך את העצות שלך? הוא יודע לבד איך לתת לך"

"אתם יודעים מדוע אנשים לא זוכים לסייעתא דשמיא בממונם? מדוע התפילה לפרנסה לא מתקבלת? - כי הוא לא מאמין מספיק שהקב"ה יכול לזונו!". הגביה רבינו קולו ושאל: "וכי אתה דואג להקב"ה? וכי הקב"ה צריך את העצות שלך? הוא יודע לבד איך לתת לך. כן! כן! כן! - לא במתנת בשר ודם!". (ספר שיח יוסף)

"אשרי הגבר אשר שם בה' מנבטחו, זהו יוסף" (מדרש)

פעם הגיע אברך למרן הגראי"ל שטיינמן זיע"א לבקש ברכה לפרנסה. עמד בחדר יהודי נוסף ושאל: "אנו מבקשים בברכת המזון 'ונא אל תצריכנו ה"א לא לידי מתנת בשר ודם.. כי אם לידיך המלאה' - איך אני אפרנס את ילדי ואחתן אותם ללא הלוואות?!". רבינו הגיב בכאב וענה:

"דע לך" - המשיך מרן הגראי"ל זצ"ל - "כי כדאי לשלם גם מאה חמישים אלף דולר ויותר כדי לחסוך שאלה אחת פחות בהוא עלמא"

והסתלק מן הספק (אבות א טז)

הייתי אחראי, ושמא תהיה עלי שם איזו תביעה, לכן אשלם את כל הכסף". והוסיף ואמר: "בינתיים ביום הפורים עצמו כבר נתתי לאותו אברך מכספי כמה מאות דולר שהיו לי, והיום הגשתי בקשת הלוואה להרב נויבירט, ובימים הקרובים אקבל את הגמ"ח להשיב בתשלומים ואשלח את כל הכסף לאותו עני. "דע לך" - המשיך הגראי"ל - "כי כדאי לשלם גם מאה חמישים אלף דולר ויותר כדי לחסוך שאלה אחת פחות בהוא עלמא". והוסיף אותו ת"ח בעל המעשה וסיפר, כי הגראי"ל התאמץ במשך כשנה עד שהצליח לפרוע את חובו, כדי שתהיה לו שאלה אחת פחות בעולם ההוא. (מאחורי הפרגוד)

מעשה היה בתלמיד חכם שביום הפורים בהשכמה הביא למרן הגראי"ל חמשת אלפי דולרים כדי שיעבירם לאברך שמתבייש לקחת כסף, ולא ייח רק אם הרב שטיינמן ישלח לו אישית. לאחר כמה שעות הודיעו למי שהביא את הכסף כי הגראי"ל שרוי בצער רב משום שהכסף נעלם, וכי כבר זמן רב שהוא מחפש את הכסף בביתו, בעיצומו של יום הפורים, וכנראה נגנב. ביום שושן פורים קרא רבנו לתלמיד חכם הנ"ל ואמר לו כי מעיקר הדין, כיון שלא היה לו דין שומר אלא היה רק שליח להעביר את הכסף, אינו חייב - "אבל אני הרי אבוא עוד מעט לעולם האמת, וישאלו אותי לעניין דיני שמים עד כמה

הגאון שהדליק נרות חנוכה לאחר ש"נורה למוות", השאלה הלמדנית שאולי כלל לא נשאלה, ומדוע הצטלם בעל 'שבט הלוי' יחד עם שלושה עורכי דין יפניים?

סקירה שבועית על התכנים, הרעיונות, המשלים והסיפורים שקובצו יחדיו לגיליון המיוחד 'לקראת שבת', לכבוד ימי החנוכה

יעקב א. לוסטיגמן

של פדיון שבוים. נביא מעט שביבי אורה מימי החנוכה בצלו של מרן ראש הישיבה הגראי"ל שטיינמן שליט"א, ונספר מה אירע כשנדיב גדול העניק לגר"ח קנייבסקי שליט"א מנורה מפוארת בתכלית ההדר והפאר, אך הגר"ח לא חפץ להשתמש בה משום שהמנורה שברשותו הוענקה לו על ידי הגאון רבי אריה לוי זצוק"ל, שהרבנית ע"ה היתה נכדתו כידוע. נלקט פתיתים משולחן גבוה, שולחנו של הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל, שהסביר כיצד זכה לכך שאפילו בסוף ימיו כשהיה חלוש מאוד, הצליח להגיע מדי יום לתפילת שחרית בציבור; ונספר על מה שהנהיג הגר"א קוטלר זצ"ל בשיבת לייקווד בימי החנוכה, כמו גם מה שהיה הגר"י אברמסקי אומר בכל פעם לפני שהעלה את השלהבת בנרות החנוכה. נביא מדבריו של מרן הראב"ד הגר"מ שטרנבוך שליט"א, המתאר שיחה שהתקיימה בין אמו הרבנית הצדקת ע"ה ובין הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד, בעניין חובת ההשתדלות ומידת הביטחון, והאם השתדלות בגשמיות לצורך רוחניות נחשבת למצווה בפני עצמה. השבוע הבאנו גם שני מעשים מלאי הוד ומעוררי רטט של קדושה וכיסופים משני גדולי עולם שזכו להדליק נרות חנוכה במסירות נפש: הרבי הקדוש מבלוז'וב, שאף נשאל באותה עת כיצד הוא מברך "שהחיינו" בזמן שסביבו עומדים שלדי אדם מעונים, סחופים ודווים; וכן הגאון רבי שרגא שמואל שניצלר, ש"נורה למוות" על ידי נאצי ארוו ימ"ש משום שסירב לומר דברי כפירה, אך לאחר מכן קם מעפרו והדליק נרות חנוכה בלב שמח, כשמאוחר יותר התברר שאת השמן והפתילות הכין עבורו הרבי מסאטמאר זצוק"ל, אשר שוחרר מאותו מחנה ימים אחדים לפני החנוכה.

הרב משה הרמן, עורך עלון 'לקראת שבת', מעניק לנו גם השבוע סקירה קצרה ותמציתית של עיקרי הדברים המופיעים בעלון השבועי. הפעם הוקדש העלון כמעט במלואו לעניינים הקשורים בימי החנוכה, ומופיעים בו מגוון דינאים ותקצירים הלכתיים, כמו למשל הפולמוס המיוחד סביב השאלה המיוחסת לגר"ח מברסק - כיצד הדליקו נרות בבית המקדש בשמן של נס, והרי לכאורה אינו שמן זית - האם אכן שאל הגר"ח את השאלה הזאת? או שמא טעות נפלה בידי מי ששאלו אותה משמו. בין היתר נספר על ימי החנוכה בצילם של מרנן ורבנן גדולי ומאורי הדור, הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצוק"ל - כפי שתיאר תלמידו חביבו הגאון רבי צבי שרלין שליט"א רב הקריה החרדית ברמת אשכול; הדלקת הנרות במעון קדשו של מרן פוסק הדור הגר"ש ואזנר זצוק"ל - כפי שתיארם מקורבו הרה"ג ר' חיים אברהם ויזל, אשר זכה לשמש כמשיגיח בשיבתו עשרות בשנים ודלה מהבאר אשר ממנו ישקו כל העדרים. הבאנו השבוע סיפור מופלא על אהבת התורה של רבנו האור שמח, רבי מאיר שמחה מדוונינסק, ועל הסגולה המיוחדת והמפתיעה שלו להבנת התוספות המוקשים. כמו כן נביא ציטוטים מפיו של ראש ישיבת קמניץ הגאון רבי יצחק שיינר שליט"א, המספר על ימי בחרותו בפיטסבורג הרחוקה, כשהוריו שהיו יראים ושלמים לא ידעו כלל כי קיימת ישיבה בארה"ב; וכששמעו על כך, בדיוק החליק בשלג ורגלו גובסה למשך שלושה חודשים, אך בסופו של דבר הגיע לישיבה, ובזכות דמעותיה המרובות של אמו ע"ה זכה להגיע לגדולות. נספר גם על המקרה בו ביקרו שלושה עורכי דין יפניים אצל מרן הגר"ש ואזנר, ולא נחה דעתם עד ביקשו להצטלם יחד עמו, והטרח שטרח מרן בעניין

”אם לא אספר, יפטרו אותי” – מה הדין?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

וכגון לספר מי גזל אותנו, שעל ידי הסיפור תוחזר לו גזלתו, ואם לא יספר הרי יפסיד ממונו. באופן זה לא נחשב כלל מעשהו כעבירה ואין צריך לתת את כל ממונו בעבור זה. אבל לספר לשון הרע כדי שלא יסולק מעבודתו, אין בזה תועלת מעצם גוף הסיפור, אלא תועלת מסיפור לשון הרע, שהוא מעשה עבירה, ולכן חייב לתת כל ממונו ולא לעבור עבירה. ומה לגבי שמיעת לשון הרע? האם גם על כך מחויב אדם לתת את כל ממונו? בביאורים ומוספים שם מובאות דעות שונות בעניין. הגר”ש הומינר כתב, כי כאשר עלול לקבל את הדברים או שיהיה לו נוח בשמיעתם, צריך להפסיד עבור כך את כל ממונו. ואע”פ שעל עבירה ב’שב ואל תעשה’ אין מחויב לתת את כל ממונו, מכל מקום, כאן השמיעה והקבלה נחשבות כמעשה. ויש שהסתפק לגבי שמיעה בלי קבלה, האם נחשבת כעשיית מעשה, וכן יש שהסתפק אף לגבי קבלה, וראה בביאורים ומוספים את הדברים בפרוטרוט.

לעתים, שמירת התורה והמצוות כרוכה בניסיונות גדולים מאוד, אולם כידוע, העמידה בניסיונות היא המרוממת את האדם ומעלה אותו בדרגה, וכפי שאמרו חכמים ש”ניסיון” הוא מלשון ”נס להתנוסס”. ההלכה הנלמדת היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים, עוסקת בשעת מבחן שכזו: אדם שמעסיקו תובעים ממנו לספר מי עשה דבר כלשהו, ואם לא יגלה להם יחשדוהו כי הוא זה שעשה את המעשה, ויפטרוהו מעבודתו, ולא יהיה לו אחר כך במה לפרנס את בני ביתו. כותב רבנו החפץ חיים על כך: ”אף על פי כן אסור, ככל שאר חייבי לאוין שמחויב לתן על אשר לו ולא לעבור עליהן”. הלומד הלכה זו עשוי לתמוה: והרי מותר לספר לשון הרע לתועלת? וכי יש לך תועלת גדולה מזו – לשמור על מקום העבודה? בביאורים ומוספים של ‘דרשו’ מובא הסבר לכך מספר ‘חוט השני’, כדלהלן: גדר ‘תועלת’ המתיר סיפור לשון הרע הוא דווקא כשיש תועלת מעצם הסיפור,

המוסר היומי

הנשמות מצפות ומייחלות לרדת לעולם הזה לעסוק בתורה ומצוות

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

ומה שאמר התנא במסכת אבות: ”על כרחך אתה נוצר”, הוא משום שכאשר רואות הנשמות שהנשמה תהיה מוכרחת להתלבש בגוף עכור, אינן רוצות לרדת בלבוש זה, אבל לעצם העסק של ירידה לעולם הזה לרכוש תורה ומצוות, תשוקתן נוראה מאד.

בריאית כל הנשמות היתה בראשית היצירה, ונמצאות שם ב’מעונו’ של הקב”ה. וכאשר הנשמות שבעולם העליון רואות את הנשמות של צדיקים שעולות מהעולם הזה ברוב כבוד והדר שאין לשער, אשר זכו להן על ידי התורה והמצוות, אזי תשוקתן לרדת לעולם הזה היא נוראה מאוד, והן מצפות ומייחלות שיגיע הזמן שבו גם הן ירדו לעולם הזה, כיון שמשם בא הרווח הגדול והאושר הנצחי לנפש.

[חומת הדת, פרק ז]